MULTIDISCIPLINARY JOURNAL: FUNDAMENTAL RESEARCH SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 02. ISSUE 09. SEPTEMBER 2026.
ResearchBib Impact Faktor: 13.943 ISSN: 3060-513X

UO‘K: 338.46:004

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING XIZMAT KO‘RSATISH SOHASI RIVOJLANISHIGA TA’SIRI

Doschanova Dinora Daniyar qizi
dinoradoschanova22@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada raqamli texnologiyalarning O‘zbekiston xizmat ko‘rsatish sohasi rivojlanishiga ta’siri nazariy va amaliy jihatdan tadqiq etilgan. Raqamli texnologiyalarning xizmatlar sohasiga ta’sir kanallari tizimlashtirilgan, Milliy statistika qo‘mitasi va Markaziy bankning 2021–2025-yillarga oid ma’lumotlari asosida bozor xizmatlari tarkibidagi tarkibiy siljishlar, raqamli intensiv xizmatlarning o‘sishga qo‘shgan hissasi, IT xizmatlari eksporti va to‘lov infratuzilmasi dinamikasi tahlil qilingan. Tahlil natijalari raqamli intensiv xizmatlar o‘rtacha sur’atdan 1,5–1,7 baravar tez o‘sayotganini ko‘rsatdi. Shu bilan birga, hududlararo nomutanosiblik raqamli transformatsiyaning asosiy cheklovchi omili ekani asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: *raqamli texnologiyalar, xizmat ko‘rsatish sohasi, raqamli iqtisodiyot, bozor xizmatlari, axborot-kommunikatsiya xizmatlari, IT eksport, naqdsiz to‘lovlar, tarkibiy siljish.*

Аннотация

В статье исследуется влияние цифровых технологий на развитие сферы услуг Узбекистана. Систематизированы каналы влияния цифровых технологий на сферу услуг. На основе данных Национального комитета по статистике и Центрального банка за 2021–2025 годы проанализированы структурные сдвиги в рыночных услугах, вклад цифровоёмких услуг в рост, динамика экспорта ИТ-услуг и платёжной инфраструктуры. Показано, что цифровоёмкие услуги растут в 1,5–1,7 раза быстрее среднего, а межрегиональная диспропорция является главным сдерживающим фактором цифровой трансформации.

Ключевые слова: *цифровые технологии, сфера услуг, цифровая экономика, рыночные услуги, ИКТ-услуги, экспорт ИТ-услуг, безналичные платежи.*

Abstract

The article examines the impact of digital technologies on the development of the service sector in Uzbekistan. The channels through which digital technologies affect services are systematised. Using 2021–2025 data from the National Statistics

Committee and the Central Bank, the study analyses structural shifts in market services, the contribution of digitally intensive services to growth, and the dynamics of IT services exports and payment infrastructure. Digitally intensive services are shown to grow 1.5–1.7 times faster than the average, while regional disparities remain the main constraint on digital transformation.

Keywords: *digital technologies, service sector, digital economy, market services, ICT services, IT exports, cashless payments.*

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyotda xizmat ko‘rsatish sohasi iqtisodiy o‘sish, bandlik va aholi turmush sifatining asosiy omillaridan biriga aylangan. V. Baumol xizmatlarda mehnatni texnologiya bilan almashtirish imkoniyati cheklangani sababli ularning nisbiy qiymati muttasil oshib borishini “xarajatlar kasalligi” deb atagan edi [9]. Raqamli texnologiyalar bu qonuniyatni tubdan o‘zgartirmoqda. Ular xizmatlarni masofadan va avtomatlashtirilgan tarzda ko‘rsatish imkonini berib, ularni eksportbop va yuqori unumdor tarmoqqa aylantirmoqda [12; 13].

O‘zbekistonda bu jarayon davlat siyosati darajasiga ko‘tarilgan. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi [2], Yangi O‘zbekistonning 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi [3] va “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi [1] raqamli infratuzilmani rivojlantirish, elektron davlat xizmatlari, raqamli to‘lovlar va IT xizmatlari eksportini kengaytirishni ustuvor vazifa sifatida belgilagan. Rasmiy statistika ham sohaning yuqori dinamikasini qayd etmoqda. 2025-yilda xizmatlar sohasi 8,5 foizga o‘sib, YaIMning 7,7 foizlik o‘sishiga 3,9 foiz punkt, ya’ni deyarli yarmini qo‘shgan [5].

Xizmatlar va raqamlashtirish o‘rtasidagi bog‘liqlik ilmiy adabiyotlarda keng muhokama qilingan. S. Vargo va R. Lusch iqtisodiyotda “xizmat-dominant mantiq” konsepsiyasini ilgari surgan [10]. R. Lusch va S. Nambisan raqamli platformalarni xizmat innovatsiyalarining asosiy muhiti sifatida baholagan [11]. E. Brinolfson va E. Makafi raqamli texnologiyalarning unumdorlikka ta’sirini “ikkinchi mashina asri” sifatida tavsiflagan [12]. Jahon banki va OECD tadqiqotlari esa raqamli dividendlar teng taqsimlanmasligi va hududiy nomutanosiblikni kuchaytirishi mumkinligiga e’tibor qaratgan [13; 14]. Biroq O‘zbekiston xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalar ta’sirini so‘nggi yillardagi rasmiy ma’lumotlar asosida miqdoriy baholashga bag‘ishlangan tadqiqotlar hali yetarli emas.

Tadqiqotning maqsadi raqamli texnologiyalarning xizmat ko‘rsatish sohasi rivojlanishiga ta’sir kanallarini aniqlashdan iborat. Shuningdek, 2021–2025-yillar

ma’lumotlari asosida bu ta’sirning miqyosi va yo‘nalishlari baholanadi hamda sohani raqamli transformatsiya qilish bo‘yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Material va metodlar

Tadqiqotning axborot bazasini bir necha manba tashkil etadi. Ular O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining bozor xizmatlari va YaIMga oid 2021–2025-yillar ma’lumotlari [4–6], IT Park ishtirokchilarining xizmatlar eksporti statistikasi [7; 15] hamda Markaziy bankning 2025-yil uchun yillik hisobotidir [8]. Tadqiqotda tizimli yondashuv, statistik guruhlash va tarkibiy siljishlar tahlili qo‘llanildi. O‘sishni omillar bo‘yicha dekompozitsiya qilish, dinamik qatorlar tahlili, qiyosiy va grafik tahlil metodlaridan ham foydalanildi.

Xizmat turlari raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasiga ko‘ra ikki guruhga ajratildi. Birinchisi raqamli intensiv xizmatlar: moliyaviy xizmatlar hamda aloqa va axborotlashtirish xizmatlari. Ularda xizmat mahsuli to‘liq yoki asosan raqamli shaklda yaratiladi va yetkaziladi. Ikkinchisi an’anaviy xizmatlar: transport, savdo, yashash va ovqatlanish, ta’lim, sog‘liqni saqlash va boshqalar. Ularda raqamli texnologiyalar yordamchi vosita sifatida qo‘llaniladi. O‘sish sur’atlari rasmiy statistikadagi solishtirma narxlarda, ulushlar esa joriy narxlardagi hajmlar asosida hisoblandi.

Natija va muhokama

Nazariy tahlil asosida raqamli texnologiyalarning xizmatlar sohasiga ta’sirining to‘rt asosiy kanali ajratildi. **Birinchisi – tranzaksion xarajatlarni kamaytirish kanali.** Elektron to‘lovlar, onlayn buyurtma va elektron hujjat aylanishi xizmat iste’molchisi va yetkazib beruvchi o‘rtasidagi qidiruv, kelishuv va hisob-kitob xarajatlarini qisqartiradi. **Ikkinchisi – unumdorlik kanali.** Avtomatlashtirish, bulutli xizmatlar va ma’lumotlar tahlili bir xodimga to‘g‘ri keladigan xizmat hajmini oshiradi. Bu “Baumol kasalligi”ni yumshatadi. **Uchinchisi – bozorni kengaytirish kanali.** Raqamli platformalar xizmatlarni hudud chegarasidan chiqarib, ularni eksportbop qiladi. **To‘rtinchisi – yangi xizmat turlari kanali.** Dasturlash, raqamli banking, elektron tijorat va onlayn ta’lim kabi xizmatlar bevosita raqamli texnologiyalar asosida vujudga keladi.

Bu kanallarning amaldagi samarasi bozor xizmatlari dinamikasida yaqqol namoyon bo‘lmoqda. Respublikada bozor xizmatlari hajmi 2021-yildagi 389,4 trln so‘mdan 2025-yilda 1 050,3 trln so‘mga yetdi. Bu nominal ifodada 2,7 baravar, o‘rtacha yillik 28,2 foiz o‘sish demakdir. 2025-yilda bozor xizmatlarining real o‘sishi 14,7 foizni tashkil etdi [4]. Xizmatlar tarkibidagi o‘zgarishlar 1-jadvalda keltirilgan.

MULTIDISCIPLINARY JOURNAL: FUNDAMENTAL RESEARCH SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 02. ISSUE 09. SEPTEMBER 2026.
ResearchBib Impact Faktor: 13.943 ISSN: 3060-513X

1-jadval

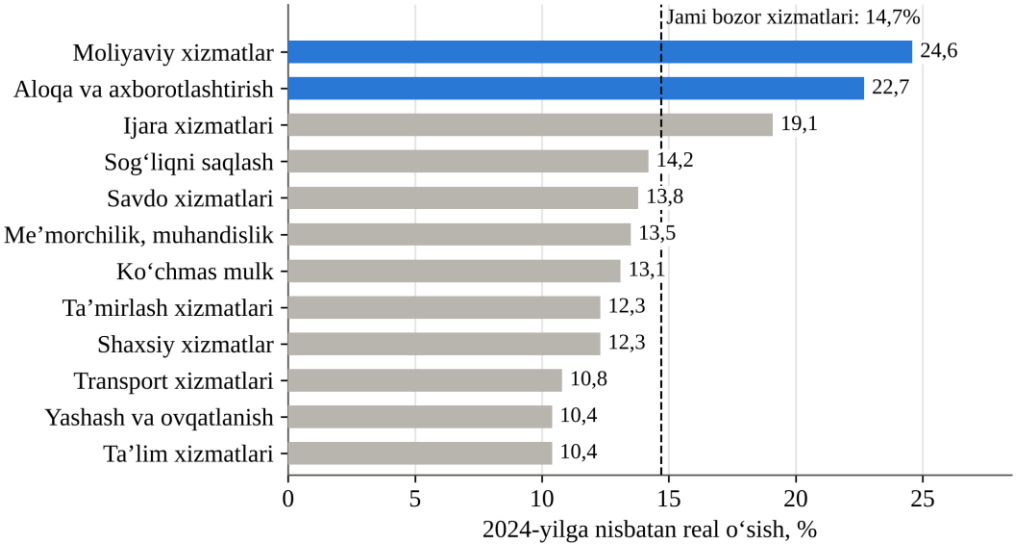
O‘zbekistonda bozor xizmatlarining tarkibi va o‘sishi (2024–2025-yillar)

Xizmat turlari	2024-yil, trln so‘m	2025-yil, trln so‘m	Ulushi 2024, %	Ulushi 2025, %	Real o‘sish, %
Raqamli intensiv xizmatlar					
Moliyaviy xizmatlar	135,8	171,9	16,2	16,4	124,6
Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	56,9	79,5	6,8	7,6	122,7
Guruh bo‘yicha jami	*192,7*	*251,4*	*23,0*	*24,0*	–
An’anaviy xizmatlar					
Yashash va ovqatlanish xizmatlari	183,9	226,9	21,9	21,6	110,4
Transport xizmatlari	151,8	188,3	18,1	17,9	110,8
Savdo xizmatlari	155,0	187,0	18,5	17,8	113,8
Ta’lim xizmatlari	32,1	39,6	3,8	3,8	110,4
Sog‘liqni saqlash xizmatlari	16,0	19,9	1,9	1,9	114,2
Boshqa xizmatlar*	108,6	137,2	12,9	13,1	112,3–119,1
Jami bozor xizmatlari	**840,1**	**1 050,3**	**100,0**	**100,0**	**114,7**

*Manba: Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari [4] asosida muallif hisob-kitoblari. *Ko‘chmas mulk, ijara, ta’mirlash, shaxsiy, me’morchilik-muhandislik va boshqa xizmatlar.*

Jadval ma’lumotlari raqamli intensiv xizmatlar sohaning eng tez o‘sayotgan segmenti ekanini ko‘rsatadi. Moliyaviy xizmatlarning real o‘sishi 24,6 foiz, aloqa va axborotlashtirish xizmatlariniki 22,7 foiz bo‘ldi. Bu jami bozor xizmatlari o‘sish sur’atidan (14,7%) mos ravishda 1,7 va 1,5 baravar yuqori (1-diagramma). Shuning natijasida raqamli intensiv xizmatlarning umumiy hajmdagi ulushi bir yilda 23,0 foizdan 24,0 foizga oshdi. 2025-yilda xizmatlar hajmining nominal o‘sishi 210,2 trln so‘mni tashkil etdi. Uning 58,7 trln so‘mi, ya’ni 27,9 foizi raqamli intensiv xizmatlar hissasiga to‘g‘ri keldi, holbuki ularning boshlang‘ich ulushi 23,0 foiz edi. Statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, faqat moliyaviy xizmatlarning o‘zi umumiy o‘sishga 4,0 foiz punkt qo‘shib, eng katta hissa qo‘shgan tarmoq bo‘ldi [4].

MULTIDISCIPLINARY JOURNAL: FUNDAMENTAL RESEARCH SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 02. ISSUE 09. SEPTEMBER 2026.
ResearchBib Impact Faktor: 13.943 ISSN: 3060-513X

1-diagramma. Bozor xizmatlarining turlari bo‘yicha real o‘sish sur’atlari, 2025-yil

Manba: Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari [4].

Aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining ichki tarkibi ham sifat jihatdan o‘zgarmoqda. 2025-yilning yanvar–aprel oylarida kompyuter dasturlash xizmatlarining ushbu guruhdagi ulushi 44,9 foizga yetdi, bir yil oldin u 38,8 foiz edi [6]. Demak, an’anaviy telekommunikatsiya xizmatlaridan yuqori qo‘shilgan qiymatli dasturiy mahsulotlar va IT xizmatlariga siljish yuz bermoqda. Bu siljish IT xizmatlari eksportida yaqqol ko‘rinadi. IT Park ishtirokchilarining xizmatlar eksporti 2022-yildagi 276,3 mln dollardan 2025-yilda 728,4 mln dollarga yetdi, ya’ni 2,6 baravar oshdi. Faqat 2025-yilning o‘zida o‘sish 60,1 foizni tashkil etdi (2-diagramma) [7]. 2026-yilning birinchi yarmida bu ko‘rsatkich 392,5 mln dollarga yetib, o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 90,3 mln dollarga oshgan [15].

Raqamli xizmatlar o‘sishining moddiy asosini to‘lov va raqamli infratuzilma tashkil etadi (2-jadval). Mobil ilovalar orqali o‘tkazmalar hajmi bir yilda 1,6 baravar ko‘paydi, kartadan naqdlashtirish darajasi esa 21,8 foizdan 18,7 foizga pasaydi. Bu aholining raqamli to‘lovlarga ishonchi ortib borayotganidan dalolat beradi. Mazkur jarayon tranzaksion xarajatlarni kamaytirish kanali orqali savdo, transport, yashash va ovqatlanish kabi an’anaviy xizmatlarning ham shaffofligi va samaradorligini oshiradi.

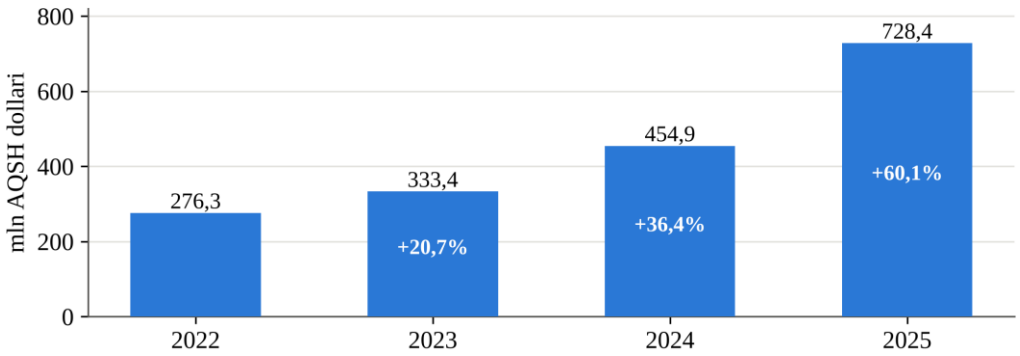
MULTIDISCIPLINARY JOURNAL: FUNDAMENTAL RESEARCH SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 02. ISSUE 09. SEPTEMBER 2026.
ResearchBib Impact Faktor: 13.943 ISSN: 3060-513X

2-jadval

Xizmatlar sohasining raqamli infratuzilma ko‘rsatkichlari (2025-yil)

Ko‘rsatkich	2025-yil	2024-yilga nisbatan
Bank kartalari soni, mln dona	68	+6,3 mln dona
To‘lov terminallari soni, ming dona	431	+4,5 ming dona
Mobil ilovalar orqali o‘tkazmalar, trln so‘m	646	1,6 baravar
Banklararo to‘lov tizimi aylanmasi, trln so‘m	11 375	1,6 baravar
Elektron hamyonlar soni, mln dona	25	+20%
QR-kodlar soni, ming dona	139	1,3 baravar
Kartadan naqdlashtirish darajasi, %	18,7	21,8% dan pasaygan
IT Park ishtirokchilarining xizmatlar eksporti, mln AQSH dollari	728,4	+60,1%

Manba: Markaziy bankning 2025-yil uchun yillik hisoboti [8] va Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari [7].

2-diagramma. IT Park ishtirokchilari xizmatlar eksporti, mln AQSH dollari

Manba: Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari [7].

Biroq raqamli transformatsiya samaralari hududlar o‘rtasida notekis taqsimlanmoqda. 2025-yilda bozor xizmatlari umumiy hajmining 37,8 foizi Toshkent shahri hissasiga to‘g‘ri keldi. Aholi jon boshiga xizmatlar hajmi Toshkent shahrida 126,3 mln so‘mni, eng past ko‘rsatkichli Surxondaryo viloyatida esa 11,9 mln so‘mni tashkil etdi. Bu ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farq 10,6 baravarga teng [4]. Raqamli intensiv xizmatlar va IT kompaniyalar yirik shaharlarda jamlanishga moyil. Shu sababli raqamli infratuzilma va kadrlar salohiyatini hududlarda rivojlantirmasdan turib, raqamli dividendlar hududiy nomutanosiblikni yanada kuchaytirishi mumkin. Bu xulosa Jahon

banki tadqiqotlaridagi ogohlantirishlarga mos keladi [13]. Shu bilan birga, 2025-yilning sentabr–noyabr oylarida IT Park rezidentligini olgan 470 ta kompaniyadan 212 tasi (45,1%) hududlarda ro‘yxatdan o‘tgan [16]. Bu nomutanosiblikni bosqichma-bosqich yumshatish imkoniyati mavjudligini ko‘rsatadi.

Xulosa

1. Raqamli texnologiyalar xizmat ko‘rsatish sohasiga to‘rt kanal orqali ta’sir ko‘rsatadi. Bular tranzaksion xarajatlarni kamaytirish, unumdorlikni oshirish, bozorni kengaytirish va yangi xizmat turlarini yaratish kanallaridir. Natijada xizmatlarning past unumdor tarmoq sifatidagi an’anaviy tavsifi o‘zgarmoqda.

2. O‘zbekistonda raqamli intensiv xizmatlar sohaning o‘sish drayveriga aylandi. 2025-yilda moliyaviy hamda aloqa va axborotlashtirish xizmatlari jami bozor xizmatlaridan 1,5–1,7 baravar tez o‘sdi. Ular boshlang‘ich ulushi 23,0 foiz bo‘lgani holda nominal o‘sishning 27,9 foizini ta’minladi.

3. IT xizmatlari eksportining 2022–2025-yillarda 2,6 baravar oshishi raqamli texnologiyalar xizmatlarni eksportbop tarmoqqa aylantirayotganini tasdiqlaydi. To‘lov infratuzilmasining jadal rivojlanishi esa an’anaviy xizmatlarning ham raqamlashuviga zamin yaratmoqda.

4. Raqamli transformatsiyaning asosiy cheklovchi omili hududiy nomutanosiblikdir: aholi jon boshiga xizmatlar hajmi bo‘yicha hududlar o‘rtasidagi farq 10,6 baravarga yetadi. Shu sababli hududlarda keng polosali internet va raqamli to‘lov infratuzilmasini rivojlantirish, IT kadrlar tayyorlashni kengaytirish va hududiy IT parklarga imtiyozlar berish maqsadga muvofiq. Shuningdek, xizmatlar sohasi raqamlashuv darajasini baholashning hududiy indikatorlar tizimini joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. 2023-yil 11-sentabr, PF-158-son // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. – URL: https://lex.uz

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. 2020-yil 5-oktabr, PF-6079-son.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. 2022-yil 28-yanvar, PF-60-son.

4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Xizmatlar sohasining rivojlanishi: 2025-yil yanvar–dekabr (analitik ma’lumot) [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz/img/news/analitika-12_2025-zb-lotin.pdf

5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yil yanvar–dekabr oylarida yalpi ichki mahsulot tahlili [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz

6. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmi 23,6 trln so‘mga yetdi [Elektron resurs]. – 2025. – URL: https://stat.uz

7. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. IT Park ishtirokchilarining xizmatlar eksporti hajmi [Elektron resurs] // SIAT. – URL: https://siat.stat.uz/data/3358

8. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. 2025-yil uchun yillik hisobot. – T., 2026. – URL: https://cbu.uz

9. Baumol W.J. Macroeconomics of unbalanced growth: The anatomy of urban crisis // American Economic Review. – 1967. – Vol. 57, № 3. – P. 415–426.

10. Vargo S.L., Lusch R.F. Evolving to a new dominant logic for marketing // Journal of Marketing. – 2004. – Vol. 68, № 1. – P. 1–17.

11. Lusch R.F., Nambisan S. Service innovation: A service-dominant logic perspective // MIS Quarterly. – 2015. – Vol. 39, № 1. – P. 155–175.

12. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. – New York: W.W. Norton, 2014. – 306 p.

13. World Bank. World Development Report 2016: Digital Dividends. – Washington, DC: World Bank, 2016.

14. OECD. Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives. – Paris: OECD Publishing, 2019.

15. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. IT Park ishtirokchilarining xizmatlar eksporti 392,5 mln dollarga yetdi [Elektron resurs]. – 2026. – URL: https://stat.uz

16. 2025-yil kuzida 267 ta eksport qiluvchi kompaniya IT Park Uzbekistan rezidenti maqomini oldi [Elektron resurs] // Spot.uz. – 2025-yil 10-dekabr. – URL: https://www.spot.uz/oz/2025/12/10/exporting-company/